

1. ČLOVĚK A PRÁVO

TÉMA: TRESTNÍ PRÁVO

PŘEDMĚT: OBČANSKÁ NAUKA

ROČNÍK: 2. STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ, pro třídy se speciálními vzdělávacími potřebami

KLÍČOVÁ SLOVA: TREST, PŘEČIN, ODPOVĚDNOST

ŠKOLA: STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ HLUBOŠ

Tento výukový materiál byl vytvořen a financován v rámci programu OPVK, projektu "Kvalitní příležitosti ve výuce pro všechny", registrační číslo projektu-CZ.1.07/1.2.05/03/00/10

X 13-17:53

POSTUP

1. strana - Základní znaky
2. strana - Metodika
3. strana - Obsah Trestního zákona
4. strana - - " -
5. strana - Novela TZ
6. strana - Trestní odpovědnost
7. strana - Represivní orgány
8. strana - Ochranná opatření
9. strana - Trestný čin
10. - 12. strana - Znaky trestných činů
13. strana - Trestné činy
14. strana - Druhy trestů
15. strana - Ukládání trestů
16. - 18. strana - Výše trestů
19. - 22. strana - Součinnost, spolupachatelství
23. strana - Použité materiály

X 13-17:47

TRESTNÍ ZÁKON

ÚČELEM TRESTNÍHO ZÁKONA JE CHRÁNIT ZÁJMY SPOLEČNOSTI, ÚSTAVNÍ ZŘÍZENÍ ČESKÉ REPUBLIKY, PRÁVA A OPRÁVNĚNÉ ZÁJMY FYZICKÝCH A PRÁVNICKÝCH OSOB.

Prostředky k dosažení účelů trestního zákona jsou pohrůžka tresty, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření.

Obsah: Část první

1. hlava - účel zákona
2. hlava - základy trestní odpovědnosti
3. hlava - působnost trestních zákonů
4. hlava - tresty
5. hlava - zánik trestnosti a trestu
6. hlava - ochranná opatření
7. hlava - zvláštní ustanovení o stíhání mladistvých
8. hlava - společné ustanovení

Část druhá

1. hlava - trestné činy proti republice
2. hlava - trestné činy hospodářské
3. hlava - TČ proti pořádku ve věcech veřejných
4. hlava - TČ obecně nebezpečné

5

III 2-11:17

5. hlava - TČ narušující občanské soužití
6. hlava - TČ proti rodině a mládeži
7. hlava - TČ proti životu a zdraví
8. hlava - TČ proti svobodě a lidské důstojnosti
9. hlava - TČ proti majetku
10. hlava - TČ proti lidskosti
11. hlava - TČ vojenské

součástí Trestního zákoníku:

- Zákon o trestním řízení
- Zákon o přestupcích
- Zákon o výkonu trestu
- Nařízení vlády o jechech a některých jiných látkách škodlivých zdraví
- Nařízení vlády - jedy, nakažlivé choroby, škůdci

III 2-14:24

NOVELA

Trestní zákon - platnost od roku 1961
Po roce 1989 proběhlo mnoho novel

Hlavní úkoly poslední novely: - ochrana člověka jako jednotlivce
- ochrana života, zdraví, osobní svobody, majetku

Hlavní přínos novely zákona: - 1. zpřísnění postihů za trestné činy proti životu a zdraví (za vraždu až 20 let odnětí svobody)
2. zavádění nových alternativních trestů - trest domácího vězení, peněžitý trest větší, obecně prospěšné práce, zřizování detenčních ústavů - způsob jak nakládat se sexuálními devianty agresory

příklady nových opatření, zákonů:

- zavedení pojmu přečin
- nově zavádí trestný čin úmyslného zabití s možností uložení trestu od 3 do 8 let v případě úmyslného usmrcení
- zpřísnění podmínek trestní odpovědnosti osoby neplnící povinnou výživovací povinnost - postčuje její neplnění po dobu delší než 4 měsíce oproti předchozím 6, zpřísnil sazbu až na 5 let oproti dosavadním 2 letům
- jde-li o přečin, tj. nedbalostní trestný čin či úmyslný čin s horní hranicí do 5 let - trest domácího vězení až na dobu 2 let
- stalking - postihování dlouhodobého nebezpečného pronásledování jiné osoby se zdůrazněním ochrany osob blízkých včetně dítěte a dovoluje uložit pachateli trest odnětí svobody až na 3 roky
- zvýraznění postihu za týrání zvířat, trest byl 1 rok, nyní až 3 rok, vyjimečně až 5 let
- poskytování větší ochrany zdravotníkům, záchranářům a dalším osobám , trest za spáchání trestného činu nad těmito osobami 5 - 12 let
- umožnění zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na 10 let, v tuto dobu je odsouzený povinen spolupracovat s probačním úředníkem
- umístění pachatele do detenčního ústavu

III 1-12:15

Trestní odpovědnost: pachatelem trest. činu může být jen fyzická osoba

Podmínky trestní odpovědnosti: naplnění skutkové podstaty
vina - úmyslná
- z nedbalosti

Okolnosti vylučující trestnost

- jednání v nutné obraně
- jednání v krajní nouzi
- nepřičetnost
- nezletilost
- oprávněné použití zbraně

III 2-10:25

Represivní orgány:

1. správní orgány (policie, inspekce, obec. a městské úřady) - sankcionují přestupky obvykle pokutou
2. soudy - rozhodují o vině a ukládají tresty a ochranná opatření pachatelům trestných činů

Průběh vyšetřování a potrestání trestního činu.

POLICIE - odhaluje trestnou činnost, zjišťuje pachatele a vyšetřuje všechny okolnosti trestné činnosti, má právo podezřelého zadržet

STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ - dozor nad vyšetřováním, podává obžalobu u soudu; státní zástupce může podat návrh na v. do vazby, o jejím uvalení rozhoduje soud

ADVOKÁT - poskytuje podezřelým o obžalovaným právní pomoc zejména zastupováním před soudy...

SOUK - v hlavním líčení rozhoduje o vině či nevině obžalovaného, ukládá tresty a ochranná opatření; jednání vede před soudem

III 2-10:21

OCHRANNÁ OPATŘENÍ A JEJICH UKLÁDÁNÍ

Druhy: ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochrana výchova

1. ochranné léčení
  - lze uložit jestliže, pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný
  - pachatel zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním
  - léčení ambulantní nebo ústavní (nejdéle na 2 roky)
2. zabezpečovací detence
  - pachatel spáchal trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný
  - pachatel, který se oddává zneužívání návykové látky, znovu spáchal trestný čin pod vlivem látky
  - v ústavu pro výkon zabezpečovací detence se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními orgány
  - soud nejmejně jednou za 12 měsíců a u mladistvých jednou za 6 měsíců přezkoumá stav

III 2-10:37

Trestný čin

Pojem

- 1) TC je takový pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v TZ
- 2) Čin jehož stupeň spol. nebezpečnosti je nepatrný není TC
- 3) K trestnosti činu je třeba zavinění úmyslného, pokud zákon výslovně nestanoví že postačuje zavinění z nedbalosti
- 4) TC se rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného, též příprava k TC organizátorství, návod a pomoc

III 2-10:32

Znaky TC

1. MATERIÁLNÍ

- chápeme jako určitou míru sociální škodlivosti TC a je odstupňovatelná do jednotlivých stupňů

- Stupně sociální škodlivosti:

- 1) nepatrný- nezakládá T. odpovědnost
  - aby se jednalo o TC musí být stupeň soc. nebezpečnosti vyšší než nepatrný
- 2) malý st. - u mladistvého, odvedence nebo vojáka se vyžaduje stupeň spol. nebezpečnosti vyšší než malý
- 3) menší - jedna z podmínek upuštění od potrestání
- 4) podstatně zvýšený- okolnosti podmiňující použití vyšší T sazby a zpravidla zde přibývá okolnost nad rámec základní skutkové podstaty, která podstatně zvyšuje spol. nebezpečnost ,proto bývá uveden v odstavci 2. nebo 3 a dalších
- 5) velmi vysoký- jedna z podmínek uložení vyjim. trestu odnětí svobody
- 6) mimořádně vysoký- jedna z podmínek uložení TOS mnohdy i na doživotí

2. FORMÁLNÍ

- uvedené v Trestním zákoně

Trestně odpovědná osoba

- musí být přičetná (má rozpoznávací a ovládací schopnosti)
- fyzická osoba (jedinec který je ke své soc. zralosti způsobilý nést T odpovědnost)
- Věk : - 15-18 let je částečně odpovědná
- od 18 let plně T odpovědná

Trestnost

Zavinění- vnitřní psychický vztah pachatele k podstatným složkám TC

- projevuje se ve dvou formách : - úmyslné
- nedbalostní

III 2-10:32

Znaky skutkové podstaty tč

- je soubor znaků, které charakterizují lidské jednání i jeho výsledek, které jsou nebezpečné pro společnost

Znaky povinné:	Znaky nepovinné:	
1. Objekt tč.	1. Místo jednání	6. Prostředek
2. Subjekt tč.	2. Doba jednání	7. Pohutka
3. Subjektivní stránka tč.	3. Způsob provedení	
4. Objektivní stránka tč.	4. Hmotný předmět útoku	
	5. Účinek	

1. Objekt tč.
- jsou společenské vztahy(zájmy) chráněné trestním zákonem

Druhy objektů:

1. Obecný - jsou všechny společenské vztahy chráněné trest. zákonem
  - je vyjádřen v §1tr.z.
2. Skupinový(druhový) - skupiny společ. vztahů, kt. patří ke stejné oblasti života
  - je uveden v jednotlivých hlavách a oddílech
3. Individuální - je společ. vztah, kt. je ohrožen nebo porušen konkrétní tč.
  - je uveden v jednotlivých paragrafech

K objektu se váže předmět tč. (mnohdy se označuje jako hmotný předmět útoku - je nepovinným znakem. Předmětem tč. jsou konkrétní věci.

2. Objektivní stránka tč.
- je vnější stránka tč., kt. se projevuje navenek, vnímáme ji svými smysly
- charakterizuje tč. (delikt)z vnějšího pohledu

III 2-10:32

Povinné znaky: 1. Jednání
2. Následek
3. Příčinný vztah mezi jednáním a následkem

Nepovinné znaky: 1. Místo jednání
2. Čas jednání
3. Způsob spáchání činu
4. Předmět tč.
5. Účinek

Jednání

- jde o vědomou činnost člověka zaměřenou na dosažení určitého cíle - záměru - je to projev vůle ve vnějším světě

- jednání se projevuje ve 2 formách

Komisivní - konáním - rozumíme k cíli zaměřený, vůli řízený svalový pohyb

Omisivní - opomenutím - je k cíli zaměřený, vůli řízený zdržení se svalového pohybu

Následek

- následkem rozumíme porušení nebo ohrožení zájmu, kt. jsou objektem tč.

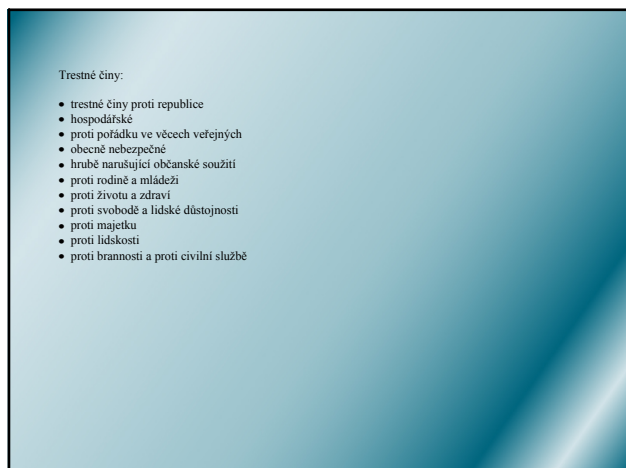
- změna na objektu ve formě poruchy a ohrožení- 1. Delikty poruchové

2. Delikty ohrožovací

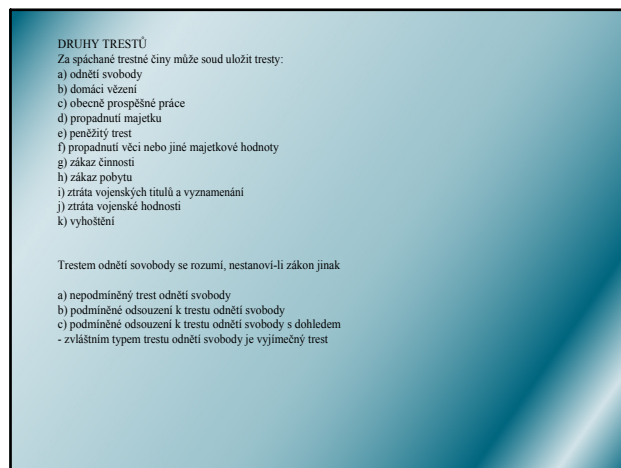
- k následku se váže účinek - rozumíme tím změnu na hmotném předmětu útoku nebo nebezpečí takové změny

- účinek lze zpravidla přesně vyjádřit, a to v metrech, váhových jednotkách, kilogramech, v penězích

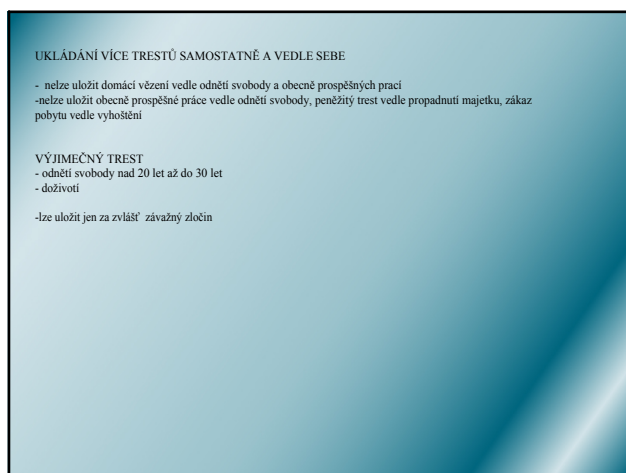
III 2-10:35

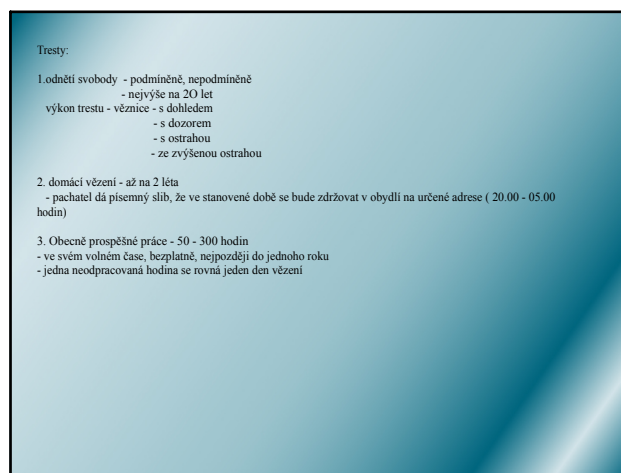
III 2-10:21

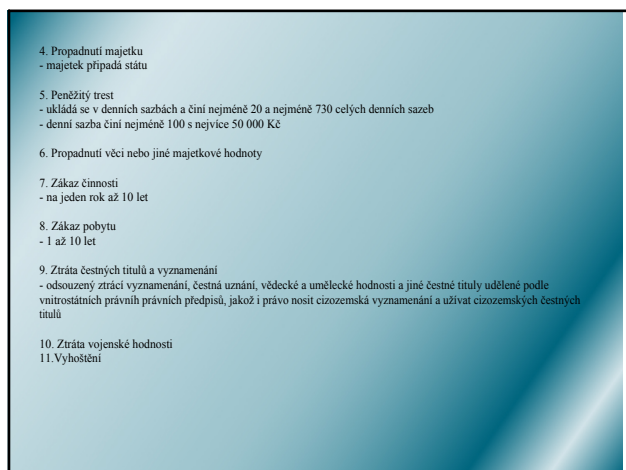
III 2-10:26

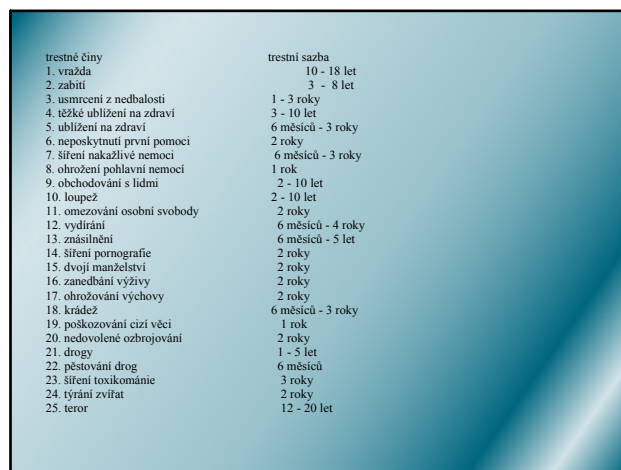
III 2-10:54

III 2-10:54

III 2-11:06

III 2-10:21

Trestná součinnost -

Trestná součinnost se vyznačuje 1.Dvěma či více subjekty tč.
2.Jedním společ. tč. a tč. vedlejším
3.Vzájemná propojenost pachatelů a jednání zúčast. Osob

Pojem
-v případě, kdy se na spáchání tč. účastní více pachatelů nebo jiných osob, kt. tč. úmyslně vyvolávají nebo ji usnadňují nebo napomáhají pachatelům uniknout tr. Stíhání
-jde o osoby, kt. mají různou úlohu a různý vztah v dané tč.

Formy
1.Účastenství
a)Spolupachatelství
Organizátorství V širším slova smyslu
Návod V užším slova smyslu
b)Pomoc V užším slova smyslu
2.Některé formy tr. S. uvedené v SPTČ
a)Podněcování §164
b)Schvalování §165
c)Nadržování §166
d)Nepřekážení §167
e)Neoznámení §168
f)Podílnictví §251,252
3.Některé formy přípravy tč.
a)Společení §7
b)Stročení §7
4.Členství v organizované skupině
§34 písm.g
5.Zločinné společenství
-zvláštní forma trestní součinnosti
§163 písm. A

III 2-10:29

Účastenství
-je taková úmyslná účast na tč. více osob, kt. je namířena proti témuž konkrétnímu zájmu a směřuje k témuž následku a kdy se jednání osob posuzuje podle stejné trestní sazby jako pachatelství
-účastenství je založeno na zásadě AKCESORITY - závislost tr. odpovědnosti. hl. pachatele, jestliže dojde alespoň k pokusu po spáchání tohoto hl. tč.

Nepřímé pachatelství
-nepřímým pachatelem je ten, kdo úmyslně užije jiné osoby tzv. živého nástroje k určitému jednání mající znaky tč. kt. nejedná zavěšením
-někdo užije živou osobu
Živý nástroj - osoba mladší 15 let, osoba navede dítě ke krádeži
- osoba nepřičetná - jestliže někdo použije debilů
- osoby jednající ve skutkovém omylu
- osoby donucené k jednání násilím
- osoby jež zneužívají právo vydávat rozkazy

III 2-10:29

Spolupachatelství
-je spáchání tč. společným jednáním
-upravuje to §9 odst.2t.z.
-byl-li tč. spáchán společným jednáním 2 a více osob odpovídá každá z nich, jakoby tč. spáchala sama
Znaky spolupachatelství:
1.Souběžné spolup. (společné jednání)- jedná se o společ. jednání 2 a více osob, kt. ve stejném čase útočí na stejný objekt
- do obchod. domu vniknou 3 zloději, kt. se neznají či znají a kradou, ale každý na svůj účet
2.Postupné pachatelství -jeden pachatel spoutá ženu s úmyslem omezit osobní svobody a druhý ji znásilní, jeden se posuzuje za omez. osob. svobody a druhý je stíhán za znásilnění, využije situace nezávisle na prvním pachateli

Spolupachatelské předpoklady:
1.Spáchání tč. společným jednáním
2.Úmysl k tomu směřuje
3.Společně způsobený následek

Formy spolupachatelství:
1.Současné - případ, kdy každý ze spolupachatelů svým jednáním naplnil všechny znaky SKPČ
2.Postupné - případ, kdy každý ze spolup. svým jednáním naplnil některý ze znaků objekt. Str. a souhm těchto znaků naplňuje skut. podstatu
3.Články řetězu - jednání zavazující -když jednot. složky jednání nenaplnují celek nebo nenaplnují žádný ze znaků skut. pod., ale výsledkem všech těchto jednání je naplnění znaků skut. podstaty

-spolupachatelství se nepředpokládá výslovná dohoda, je třeba, aby každý jednal úmyslně a společně a byl si vědom možnosti, že spáchání tč. dojde společným jednáním jeho i dalších osob, a byl s tím alespoň srozuměn a totéž předpokládal u ostatních pachatelů
-spolupachatelství se posuzují tak, jakoby každý z nich spáchal tč. sám a bez ohledu na to jaký byl jejich skutečný podíl na tč.
spáchané ve spolupachatelství
-každý ze spolupachatelů odpovídá zásadně za celou škodu

III 2-10:29

Organizátorství
-organizátorem tč. je ten, kdo spáchání tč. zosnoval nebo fidoval
-zosnování znamená navržení celkového plánu spáchání tč., rozdělení úkolů mezi jednotlivé spolupachatele, vyhledávání dalších osob
-organizátorství musí směřovat k individuálně určitému úmyslnému tč., který musí být určen alespoň v hlavních rysech (místo, čas, způsob, osoba)

Návod
-návodce je ten, kdo navede jiného ke spáchání tč.
-podstatou návodu je vyvolat u jiného rozhodnutí spáchat určitý tč.
-musí směřovat k úmyslnému tč.

Pomoc
-musí směřovat k podpoře individuálně určitého úmyslného tč.

Rozlišujeme pomoc:
1.Fyzickou - může být opatření prostředků, zaplnění auta ke krádeži, opatření střelné zbraně nebo odstranění překážek
2.Psychickou - se rozumí zejména poskytnutí rady, utvrzení v předsevzetí spáchat tč. nebo slib pomoci po tč. dany pachateli před jeho spácháním

Zánik účastenství
-zaniká, jestliže účastník dobrovolně upustí od dalšího jednání a dobrovolně zabrání tomu, koho naváděl nebo komu pomáhal, aby spáchal tč.

III 2-10:29

POUŽITÉ ZDROJE:

- 1. Valenta, M.: Občanská nauka pro střední odborná učiliště, Praha 2004, SNP**
- 2. Dudák a kolektiv autorů: Občanská nauka pro střední odborná učiliště, Praha 2003, SNP**
- 3. Hrachovcová, M., Bezchlebová, M.: Občanská výchova pro 8.ročník ZŠ a víceletá gymnázia, Olomouc, 1999, nakladatelství Olomouc**
- 4. Galerie Smart program**

X 13-18:24